

Скрипник М.І.

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна*

Сльозко Т.М.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НА ПРИКЛАДІ ВИТРАТ

В умовах трансформації інформаційного середовища важливе значення набуває підвищення інформативності облікових моделей об'єктів для здійснення господарської діяльності підприємства. Такі моделі дозволяють не лише контролювати та аналізувати процеси управління суб'єктами господарювання підконтрольних їм об'єктів, а й дає змогу своєчасно попереджувати негативні явища, щоб запобігти збиткам, що можуть виникнути в результаті діяльності підприємства. Розглянемо ці процеси на прикладі такого важливого об'єкту обліку та контролю, яким є витрати підприємств.

Такий вибір пояснюється, з одного боку тим, що витрати є важливою складовою при визначенні фінансового результату діяльності підприємства, а з іншого – вони впливають на формування собівартості продукції, стаючи певною мірою одним із основних ціноутворюючих факторів. Порівняно з іншими об'єктами обліку, витрати загалом, а виробничі зокрема, найбільшою мірою залежать від галузевої специфіки підприємства. Тому рівень досконалості їх обліку та контролю цілком залежить від наукового обґрунтування їх інформаційного забезпечення.

Розробка цього забезпечення базується на основі осмислення загального підходу до удосконалення організації обліку та контролю витрат, необхідного для вирішення пов'язаних з цим проблем. До них відносяться: (а) вироблення цільової направленості функцій обліку та контролю витрат в загальній системі

управління підприємством; (б) визначення місця, цілей і завдань обліку та контролю витрат в цілісній системі управлінського обліку; (в) побудова організаційної моделі обліку та контролю витрат, яка забезпечує реалізацію бухгалтерської процедури та створює необхідну інформацію (або достатні інформаційні моделі витрат) для забезпечення системи управління витратами.

Конкретні рекомендації в галузі удосконалення організації обліку та контролю витрат виявляться найбільш цілеспрямованими й ефективними, якщо спочатку буде осмислена логіка дослідження і вирішення проблеми, визначено коло ключових питань, що складають її зміст, відпрацьована концепція розвитку. Логіка дослідження проблеми пов'язана із поступовим здійсненням заходів, котрі можна об'єднати у два блоки. Перший являє собою вироблення концепції, другий – методика її реалізації. Вироблення концепції складають: цільова орієнтація функцій обліку та контролю загалом та відносно витрат зокрема; організація облікової політики щодо обліку витрат у загальній системі управління; створення інформаційних моделей витрат на базі інтегрованої інформації, отриманої із різних видів обліку.

Вироблення концепції потребує визначити місце обліку витрат у цілісній системі управління та знайти ті його характеристики, якими він зв'язаний з нею. Тут також важливо сформулювати ту ключову мету, від якої в подальшому буде залежати поведінка функцій обліку та контролю витрат у загальній системі управління. Ця мета, з одного боку, має бути орієнтована на цілі оперативного, поточного і стратегічного управління витратами а, з іншого, має створювати організаційні та інформаційні умови для ефективного виконання функцій управлінського циклу: планування, обліку, аналізу, контролю і регулювання.

Блок реалізації концепції включає: побудову моделі послідовності організації бухгалтерської процедури з обліку витрат, яка була побудована одним із авторів цієї статті у [1, с.118]; вибір організаційних форм обліку та контролю, котрі в найбільшій мірі узгоджувались би з цілями системи управління витратами і завданнями організації обліку та контролю в галузі їх

реалізації; розміщення функції обліку та контролю витрат в організаційних структурах підприємств; формування організаційних форм облікового апарату або форми організації обліку, найбільш ефективних для збору, реєстрації, систематизації та деталізації інформації, необхідної користувачам. Реалізація зазначеної концепції дає принципові результати: по-перше, облік та контроль стають чи не найважливішими функціями управління та беруть у ньому активну участь; по-друге, в системі управлінського обліку інформація про витрати може створюватися не тільки для внутрішніх, а й для зовнішніх користувачів.

Блоки обґрунтування концепції й методики її здійснення органічно взаємозв'язані. На етапі реалізації, особливо при структуризації об'єкту, обґрунтуванні його цілей і задач, котрі найкращим чином були б використані при формуванні цільової орієнтації функцій обліку та контролю, визначення їх місця у системі управління витратами та при створенні інформаційних моделей витрат, неможливо працювати без знання окремих ознак чи рис досліджуваного об'єкту. Ці ознаки надають нам існуючі класифікації об'єкту, зокрема, для цілей нашого дослідження може бути використана досить детальна їх класифікація, проведена Ю.В.Матюшиною [2].

Важливе значення на цьому етапі також має аналіз принципів обліку витрат, за допомогою яких формується бухгалтерська процедура або методика ведення обліку витрат. Саме цей аналіз дає можливість здійснювати визначення та комбінування тих чи інших облікових прийомів, застосування яких дозволить розширити його власні результати, що були одержані на стадії обґрунтування концепції. Більш того, можуть вноситися певні корективи в ті чи інші положення самої концепції, якщо в цьому є нагальна потреба. На етапі реалізації потрібно визначити, в якій мірі узгоджуються з основними ідеями концепції сформульовані цілі і завдання обліку та контролю витрат, вибрані для їх дослідження форми обліку, форми організації обліку та контролю, розміщення управлінських функцій в організаційних структурах.

Якщо кожний із вище вказаних блоків послідовності нашого дослідження позначити відповідними буквами та цифрами, то ми отримаємо приблизно таку модель або блок-схему взаємозв'язку етапів удосконалення організації обліку та контролю в управлінні витратами підприємства, що зображена на рис. 1.

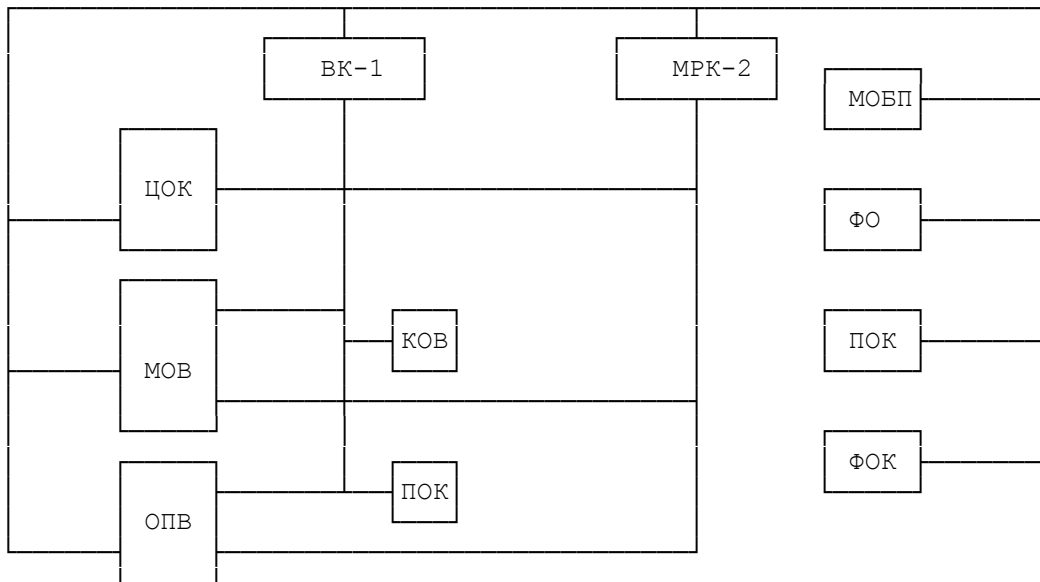

Рис. 1. Організаційно-інформаційна модель удосконалення обліку та контролю витрат у системі управління підприємства

Скорочення: ВК – 1 вироблення концепції, МРК 2 – реалізація концепції.

(1) У блоці ВК-1: ЦОК – цільова орієнтація функцій обліку та контролю; МОВ – визначення місця обліку витрат у загальній системі управління; ОПВ – облікова політика щодо організації та ведення обліку витрат.

(2) У блоці МРК – 2: МОБП – модель послідовності організації бухгалтерської процедури з обліку витрат; ФО – форма обліку; ПОК – принципи організації обліку та контролю витрат; ФОК – форма організації обліку та контролю або розміщення функцій обліку та контролю витрат в організаційних структурах підприємств.

(3) На етапі структуризації об'єкту: КОВ - класифікації об'єкту витрат і ПОК - принципи обліку та контролю витрат.

Висновки

Висловлені міркування підводять нас до наступних висновків: цільова орієнтація функцій обліку та контролю має важливе значення у забезпеченні життєдіяльності управлінського циклу підприємства і визначаються вони його розмірами, організаційною структурою та формами розподілу праці у ньому. Це необхідно для вироблення завдань бухгалтерського обліку та контролю витрат, обґрунтування заходів щодо їх виконання, що являє собою

взаємозв'язок між науковим ступенем пізнання об'єкту, з одного боку, та його нерозривним зв'язком з практичним застосуванням у керуванні підприємством – з іншого. Саме виконання мети і завдань на підставі раціональної організації обліку та контролю витрат дасть можливість правильно і своєчасно отримувати достовірну інформацію, яка відповідатиме на запити користувачів з тим, щоб оперативно впливати на економічний стан господарюючого суб'єкту, вживати своєчасні заходи для його ефективного функціонування в ринковому середовищі.

Список літератури:

1. Сльозко Т.М. Організація обліку: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224с.
2. Матюшина Ю.В. Класифікація витрат як передумова організації управління підприємством // Економіка і регіон. – 2013. – № 2 (39). – С. 98-103 // [Ел.рес.]: Реж. доступу: file:///D:/Downloads/econrig_2013_2_19.pdf
3. Скрипник М.І. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю витрат та калькулювання собівартості продукції [Текст]: монографія / М.І.Скрипник - Житомир. держ. технол. ун-т. - Житомир: Житомир: [б. в.], 2011. – 732с.